

CONCEPCIÓ I PRESENTACIÓ DEL PROJECTE

Model d'iniciativa a estendre

Teresa Velázquez

Presidenta de l'Observatori Mediterrani
de la Comunicació (OMEC)
Universitat Autònoma de Barcelona

Teresa.velazquez@uab.cat

Des de l'any 2009, l'equip de l'Observatori Mediterrani de la Comunicació (OMEC) ve organitzant diferents projectes i esdeveniments que tracten de recollir les tendències destacades en els àmbits de la comunicació i la cooperació per al desenvolupament, el canvi social, la protecció i promoció dels drets humans, entre d'altres, per difondre-les entre la comunitat universitària de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i la societat en general. Les iniciatives de l'OMEC es desenvolupen des d'una perspectiva més propera a la intervenció, és a dir, accions concretes d'intervenció i la aplicació pràctica per generar repercussió entre la ciutadania. Però, en qualsevol cas, els projectes de l'OMEC sempre han estat plantejats i desenvolupats de forma interconnectada amb la recerca – amb el suport del Laboratori de Prospectiva i Recerca en Comunicació, Cultura i Cooperació (LAPREC) – i la docència – en col·laboració amb el Màster en Mediació Intermediterrània (Màster MIM), l'assignatura de Comunicació, Cooperació i Desenvolupament, optativa del 4rt curs del Grau de Periodisme, a més d'altres estudis de grau i postgrau. Són exemples d'aquests projectes el treball *“Renforcement de la mission de Service Public Audiovisuel dans la région Maghreb/Mashrek”*, desenvolupat conjuntament amb l'Institut Panos Paris i cofinançat per l'Agència Catalana de Cooperació per al Desenvolupament, Irish Aid i Open Society Foundation (2010-2012), o el projecte “El paper del comunicador com a promotor dels Objectius de Desenvolupament Sostenible: diagnòstic, sensibilització i formació als graus de Ciències de la Comunicació”, seleccionat per la Fundació Autònoma Solidària en la XXXIII convocatòria del Fons de Solidaritat (2016-2017).

El 2017, després de què Catalunya visqués els atemptats terroristes del mes d'agost, el nostre equip va observar la necessitat de reprendre el debat sobre quin és el paper dels mitjans de comunicació en la representació de “l'Altre”, la promoció del respecte mutu, la visibilització de la diversitat, així com en la mediació intercultural. Un debat essencial per a la creació d'espais de reflexió sobre la responsabilitat de tots els comunicadors, i tota la ciutadania, en els processos de desenvolupament i canvi social. I no només per les qüestions vinculades al terrorisme, que moltes vegades dominen l'agenda mediàtica i periodística, i acaben associades – erròniament – a l'entrada de migrants o refugiats en territori europeu. No obstant això, hi ha hagut respostes de solidaritat, encara que, al mateix temps, a Europa amb l'increment dels partits de l'extrema dreta, s'han donat actuacions racistes i xenòfobes respecte a migrants i refugiats procedents, sobretot, de països àrabs, moltes vegades arribant a la vulneració dels Drets Humans. Per això, cada vegada es fa més urgent la defensa dels drets bàsics.

Aquesta perspectiva va ser reforçada quan l'ONU va proclamar el 2019 l'Any Internacional de la Moderació, un nou esforç per promoure el diàleg, la tolerància, la comprensió i la cooperació dins d'un món globalitzat. En aquest context, a partir d'aquests elements de context, l'OMEC va concebre aquest projecte per sensibilitzar i formar sobre el rol crucial i la responsabilitat dels mitjans de comunicació en el respecte i compliment dels drets humans (DDHH) i la lluita contra els discursos d'odi. Una imatge, un article, una peça informativa de televisió o ràdio, una tertúlia o qualsevol altre format mediàtic configuren eines essencials en la construcció d'opinió pública i/o imaginari cultural i, per tant, imprescindibles per a la cohesió social.

CONCEPCIÓ I PRESENTACIÓ DEL PROJECTE

Model d'iniciativa a estendre

Des de l'enfocament de contribuir a la promoció de societats més igualitàries, justes i democràtiques, l'objectiu general del projecte va ser afavorir el coneixement sobre la comunicació i l'educació per al desenvolupament i el canvi social en els graus de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB, oferint a l'alumnat coneixements que els permetin entendre aquesta perspectiva com una àrea d'especialització i una potencial sortida professional. Així, es van definir com a objectius específics:

- Sensibilitzar la comunitat universitària sobre el paper determinant de la comunicació en els processos de canvi social;
- Crear una consciència crítica dels futurs comunicadors en un context de postveritat on abunden els discursos que fomenten l'odi, els estereotips, les notícies falses i les males pràctiques que contribueixen a l'estigmatització de col·lectius;
- Donar eines per a que els estudiants puguin treballar temes com els drets humans, els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), la igualtat de gènere, el ciberactivisme, etc.;
- Contribuir a la visibilitat, al debat i a l'aprofundiment de la matèria, tant per la comunitat universitària com per el públic en general.

Per aconseguir els resultats esperats, vam organitzar i realitzar una sèrie d'activitats entre l'octubre de 2018 i juliol de 2019. El projecte es va basar, principalment, en les dimensions de la sensibilització i la formació, però també va contemplar aspectes més propers a la recerca i a l'acció per a la incidència social. Totes les activitats van estar dirigides principalment a l'alumnat de grau i postgrau de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB, però es van difondre a tot el campus, fet pel qual va atraure alumnes de diferents facultats i estudis.

D'una banda es va organitzar el VI Seminari Internacional "Comunicació, Desenvolupament i Drets Humans: Cap a la promoció de societats igualitàries i interculturals". La idea va ser una trobada entre acadèmics, professionals del periodisme i representants d'organitzacions de la societat civil, per a un debat a partir d'aquestes mirades complementàries en torn als discursos de l'odi – com la islamofòbia –, la radicalització de la intolerància, la comunicació com a eina d'integració social o el fact-checking per desmentir boies, a més a més del paper de la universitat en els processos de canvi social, amb èmfasis en la defensa dels drets dels refugiats. A més d'aprendre amb les ponències i participar en els debats, alumnes de grau i postgrau van realitzar treballs pràctics derivats de les temàtiques tractades en aquestes jornades. A part del seminari, un segon espai de reflexió va estar organitzat conjuntament amb el programa de Doctorat de Comunicació i Periodisme de la UAB i l'*Erasmus Mundus Joint Master Degree "Crossing the Mediterranean: towards Investment and Integration"*. En el marc de la *Doctoral Summer School 2019*, investigadors convidats van compartir amb doctorands i alumnes de màster les seves línies de recerques, dins de temàtiques que vinculen els canvis tecnològics i comunicatius amb els processos de desenvolupament i canvi social en un món cada vegada més connectat.

D'altra banda, el projecte va incloure la realització del III Cicle de Tallers sobre "Comunicació, desenvolupament i canvi social". En la mateixa línia de les edicions anteriors, els tallers van estar pensats per oferir als participants una oportunitat d'aprofundir en els temes vinculats al projecte des d'una perspectiva pràctica i aplicada a la comunicació i el periodisme, de la mà d'experts d'institucions i organitzacions socials. La comunicació participativa per generar canvi social, la informació sobre violències masclistes i les estratègies per desmuntar rumors i contribuir a la convivència van ser els eixos temàtics de les formacions.

La tercera activitat central del projecte va convidar l'alumnat a exposar les seves mirades a través de la seva

CONCEPCIÓ I PRESENTACIÓ DEL PROJECTE

Model d'iniciativa a estendre

pròpia producció de continguts visuals. El concurs fotogràfic “La imatge com a eina per a la cohesió social i la promoció dels drets humans” va ser l'aspecte més diferenciat d'aquest projecte, ja que plantejava la participació directa dels estudiants i convidava a la seva reflexió sobre els temes del projecte a partir del que poden captar les lents d'una càmera. A més de rebre premis, els millors treballs seleccionats per un jurat d'experts van estar exhibits dins d'una exposició més àmplia organitzada conjuntament amb l'organització Open Cultural Centre, de Barcelona. Dins de la temàtica general del concurs, les fotos dels participants van posar de manifest les seves inquietuds amb qüestions com, per exemple, la lluita feminista, els drets de migrants i refugiats, la pobresa, les mobilitzacions socials contra diferents tipus de violència o el respecte a la diversitat, entre molts altres.

Considerem que es van complir els objectius proposats. En les properes pàgines es poden trobar més detalls de les activitats, resultats, participants, i una selecció de contribucions dels participants i col·laboradors convidats del projecte, que permeten aprofundir en la problemàtica plantejada per aquest projecte.